

gaderingen u
ettantisme.
ren reeds 266
ormeerde be-
van de poli-
menu hunner
aken.
orgeven, alsof
de lijn terug-
en oolijk zijn.
j zulke enor-
zoo hij nog
aus stultitiae
iet spel komt.
n „the fool“.
r. Lauillard,
nstig gezicht
presideeren,
harlekijn met
raz afscheid
zijn parti-
stelling, dat
ing tussehen
staatkundig
terdaad haar
fwerking van
nzer vaderen
dusgenamd
dat bijna elk
ant zich wel
clusie trekt.
an onze va-
blig van veler
likanten, die
Leiden ont-
ande hooge-
critische ge-
terlijk niets
en zijn voor
het duister
deze man-
ie, nog eens
o goed zoo
de beïjdel-
et.
altoos ge-
tenschappe-
g; vaak ver-
ng, de op-
og hebben,
hier strijd
r, toen die
de Socinia-
nover deze
meerde be-
veroverd
en, toch is
jd der Ge-
zaak geen
et Socinia-
ebben.
te in hoofd-
de en ver-
enschelijke
loog, die in
koesterde
n van den
eide prin-
enschelijke
zijn wil;
rover ook
nanen had
en eerlijke
En des-
zonder
bestreden,
leer de
er de rede
de Woord
lek, hetzij
in zake
heid, die
Arminian
i God en
om moest
en dienen
in.
loochend,
k de geus
van
de voorva-
leeren.
schelijke
enschelij-
nog niet
terklaart,
weer op
gebesigd
de heen ge-
neen niet
ukt, dat
En gelijk
nen, dat
ndelt en
ader de
ed, dui-
le dolin-
le in de
en Ar-
ider ons
vrome
enheid,
a dwa-
l.
natuur-
iniana-
eren

als de Socinianen en Arminianen uit de 17de eeuw met de Liberalen op een hoop gaan staan, om de Calvinisten te bestrijden. We aanvaarden dien strijd, en zullen er onze tegenstanders niet om minachten. Alleen houde men op het volk te misleiden. Wie Sociniaan en Arminiaan in zijn hart is, neme het masker van zijn aangezicht, en doe zich niet langer als een Calvinist aan het volk voor.

Nog met een enkel woord dienen we terug te komen op de oratie van Prof. Woltjer.

Niet om op die oratie zelve in te gaan. Daar toch is de aard van ons blad niet naar. Misschien zou een enkel maal een theologische oratie nader kunnen besproken worden. Maar juridische of philologische redevoeringen vallen buiten ons kader.

We handelen dus naar het „schoonmakker, blijf bij uw leest.“

Maar wel komen we nog eens op deze oratie terug, om haar onderwerp, en om de beteekenis van dat onderwerp voor de letterkundige faculteit.

Bij velen toch bestaat nog altoos het oppervlakkige denkbeeld, alsof een letterkundige faculteit niet anders dan een verleg-stuk van het gymnasium ware, en zoo goed als uitsluitend diende, om theologen en juristen klaar te maken voor hun pro-aeudeutisch examen.

Eigenlijk kon men dan evengoed seven in plaats van vijf jaren op het gymnasium blijven; dan spaarde men heel die letterkundige faculteit uit; en kon men evenals aan de Rijksuniversiteiten z66 van het gymnasium naar de Theologie of de Rechten gaan.

Het Rijk doet het met zes jaar af; dus één jaar minder; maar de gevolgen van deze onbesonnen inkrimping blijven dan ook niet uit; en de hoogerleeren aan die Rijksuniversiteiten klagen steen en been.

Doch dit nu daargelaten sprekend het van-zelf, dat het veel geschikter ware de literarische faculteit bij het gymnasium te voegen, zoo metterdaad deze faculteit geen ander doel heeft, dan om nog één à twee jaren studie aan de gymnasiale studien toe te voegen.

Dan toch komt dit veel goedkooper uit. Het spaart twee jaren studie en het haalt een geheele faculteit uit.

Justit echter wordt nu door de oratie van Prof. Woltjer in beginsel als een onhoudbare voorstelling bestreden.

De letterkundige faculteit heeft wel terdege een eigen reden van bestaan, omdat ze een geheel eigen terrein van onderzoek van Godswege ontving; en wel dat terrein dat bepaald wordt door den Logos; wat we voor onze lezers niet duidelijker weten te vertellen, dan door te zeggen: heel dat terrein hetwelk het menscheelijke bewustzijn omvat.

Dit terrein toch wordt niet ontgonnen door de theologische, niet door de juridische faculteit, niet door de geneeskundige en evenmin door de natuurkundige wetenschappen.

Het is een eigen terrein, een zelfstandig gebied. En daarbij een rijk en hoogst belangrijk gebied.

Vandaar dan ook, dat aanstaande theologen en juristen, die één of twee jaren bij deze faculteit studeeren, dit volstrekt niet moeten doen, om hun gymnasiale studie nog wat te rekken, maar in het heldere besef, dat ze nu tot heel iets anders komen dan het gymnasium hun bood; van school-studie tot wetenschappelijke studie; en wel tot de wetenschappelijke studie van wat samhangt met en voortvloeit uit die rijke gave Gods die we in ons menscheelijk bewustzijn ontvangen.

Iets wat zoo waar is, dat al wierd er geen enkel proaeudeutisch examen gedaan, deze faculteit toch nog altoos voor zich zelve zou moeten bestaan; want er is geen universiteit denkbaar, tenzij er ook opzette-lijke bestudering van het veld van ons menscheelijk bewustzijn aan plaats grijpe.

En wat ten laatste zij opgemerkt, daaruit juist dat de letterkundige faculteit er niet evenals het gymnasium is, om Latijn en Grieksch te leeren, maar om ons thuis te doen zijn op het gebied van het mensche-lijk bewustzijn, vloeit dan ook vanzelf voort, dat deze faculteit heel anders zal zijn aan een Calvinistische dan aan een rationalistische hoogeschool, eenvoudig omdat het menscheelijk bewustzijn bij een Calvinist anders gestoefed en anders gericht is, dan bij een rationalist.

Op dit laatste valle de nadruk. Het Congres heeft al het schoon der ver-zoening getoond. Al het aantrekkelijke van de rijke eenheid die ook dan nog zoo ruimschoots overblijft, als elke groep zuiver en onverbloemd haar eigen overtuiging afrondt, uitsprekt en er naar handelt.

De berichten uit Amerika, in zooverre het de verdediging van het Calvinisme geldt, luiden niet ongunstig. Althans van het stuk *Calvinisme en Re-visie* is een tweede afzonderlijke uitgave verschenen, en gelijktijdig is door den heer De Vries een Engelsche vertaling geleverd van de redevoering over *Calvinisme en Kunst*, onder den titel: Prof. Dr. A. Kuyper, *Calvinism and Art*, by Rev. J. Hendrik de Vries.

De heer J. H. de Vries was benoemd tot eeredid van het *American Institute of Christian Philosophy*, en bood deze vertaling aan als proeve bij zijn intrade in dit ge-nootschap.

En en ander werd medegedeeld in het blad *The Yorker Statesman* van 7 Nov. KUYPER.

Voor Kootwijk. Door Dr. A. KUYPER ontvangen: van A. D. H. te Doekum f 2.50, Dr. W. H. N. te D. f 2.50.

Door Da. J. H. HOUTZAEGERS, van J. v. d. B. te Aarlanderveen f 5. Totaal ontvangsten f 1794.21/4.

Mit de Pers.

Naar zijn denkbeeldigen vriend te Jeruzalem zond Da. Gispem ditmaal een indruk van het Sociaal Congres.

Hij zegt er dit van: Gij herinnert u, dat er in het vorige jaar enige ontevredenheid openbaar werd in de kringen onder Christelijke werklieden, over den geringen steun, dien het streven dezer mannen bij de sammenvoering broeders, met name ook bij de leden der Tweede Kamer, onder-vond, op het stuk van den sociaal noot der misdare standen en van de talrijke kwesties die hiernaede in verband staan, daarvan de oorzaak of het gevolg zij.

Dr. Kuyper trad toen verzoeken op, en maakte het voor allen duidelijk, dat het tot het tegengaan van de gewenschte uitkomst zou leiden, indien de werklieden atoodijlijk, en de andere deelen der maatschappij afzonderlijk handelend optraden. Overnemen was zijn betoog in den kring der werklieden, dat de aan de orde gekomen kwesties de medewerking eischen van allen, dat studie en practijk, patroon en werkmans, geleerde en niet geleerde, aanzienlijke en geringe, behoorden samen te werken, om tot eenige degelijke en gelukkige uitkomst te geraken.

Lit deze overwegingen werd de gedachte geboren van een Sociaal Congres, waarop zowol de theoretische als de praktische zijde van het grootste vraag stuk onze eeuw van verschillende zijde kon worden besproken, zowol de beginselen als de daaraan voor-volgende practijk, gelijke die, op grond van Gods Woord, door alle Protestanten in christen en in heideland behoeven beleeden te worden en naar welke toepassing op het leven allen behooren te streven.

De Socialisten namen natuurlijk een loopje met de mannen van „Patrimonium“, die nu een koelje van Dr. Kuyper hadden gekregen, met de vermaning, dat ze nu ook zoet naar best moesten gaan.

En van sekere Protestante zijde werd het voorstel, om te komen tot een Sociaal Congres, als een helische machine voorgesteld tegen de Ned. Herv. kerk, en om de antirevolutionaire partij meer en meer in een Kuyper-parij om te zetten, met geen ander doel, dan om bevestiging te schenken aan de laagste hartochten der menscheelijke natuur, welke bestaan de tegen-standers van den leide der christen en in heideland, noot bij zichreken schijnen te ontdekken, maar eeng en alleen bij die mannen, die niet met de liberalen medezaan, en voor de historische rechten des volks, naar de in Gods Woord geopenbaarde beginselen, pal staan. Dit en en ander heeft echter niet kunnen verhoeden, dat het Sociaal Congres vrij voorproefing te veelgeschapen ter wereld is gekomen, en dat er berezenwezen voorat de Regelingcommissie zou daarvan kunnen getuigen, maar het kindke zag er zoo welgedaan en sterk ontwikkeld uit, dat het, naar sommiger gevoelens, over een jaar geheel alleen zou kunnen loopen.

Mon heeft echter wikklijk het besluit genomen, om op zulke mogelijkheden niet voortuit te loopen, en het Centraal Comité nogmaals verzocht, in verband met de bestaande Regelingcommissie, een tweede Congres samen te roepen. Want waarlijk, de perik smaakt naar meer.

De *Bazis* is en als weeldid en als zilver kerelklijk blad ongeschikt, breedvoorige verslagen van zulke beslechten te leveren. Maar dat zal niet geschieden als de *Stichters*, hebben voortreffelijke verslagen van het besprokene en van de besluiten of resolutien die toegevoerd, over de Sociale kwestie, te maken.

Wij hebben de eerste dagen van de geestelijke op-wekking in ons land, (het Reveil) of met beleeft, of we waren nog te jong om er sterke indrukken van te ontvangen. Slechts de laatste golven van de bewe-ging uit dien stroom der geestes, hebben we gevoeld. Toch zullen we God ook voor de werking van die laatste golfzagen, in eigen hart en leven danken. Wat we nu beleeden, is echter de door-werking van het in de eerste helft der eeuw opgewekte leven, voor de maatschappelijke verhoudingen. Onze Heere Christus heeft niet alleen de zielen der menschen, maar ook hunne lichamen verlost van de heerschappij der zonde en des doods. Hem als Redder te eeren, ook op maatschappelijk gebied, is niet alleen de rechte roeping van alle Christenen, maar volgt uit het levende beginsel zelf, dat de H. Geest in de harten gewekt heeft. Zo' schoon werd dit door Dr. Gildemeester in den bidstond uiteengezet, toen hij het machtig ver-schil aanwees tussehen den Kaingeest, en den geest van hen, die uit God geboren zijn.

Aanwikklijk kan gezegd worden, dat het Congres uunemend gelukkig is. Geheel de verandering, de wijze van werken, de leiding van de algemeene vergaderingen, alles getuigde van het groote talent en de meesterhand, die dat alles in elkaar zette.

Veel valt er ook op zulk een samenkomst op te merken en te leeren. Wat een verscheidenheid in aangezichten, houding, manieren, spraak, gebaren, wijzen van uitdrukking enz. Al is de vorm der leiding schier hetzelfde, hoe spoedig onderscheidt men toch den aanzienlijken man, in de kwaliteit van bleeding gemak-kelijkheid van beweging, lijfheid in de uitdrukking en andere bijzonderheden. Ook trof het mij, dat de theologische sprekers, over het algemeen, veel woorden-rijker zijn dan de parlementaire sprekers, maar deze laatste kunnen het ook weer in het gemeen in de soberheid en pederheid, in juistheid van uitdrukking der gedachte en onschrijving, of bepaling der begrippen.

Voor het eerst in mijn leven heb ik nu ook vrouwen in het openbaar hooren spreken. Het maakt een zonderlingen indruk, een vrouw, in het midden der mannen gezeten, te zien optaan met een smiltbeer de „voorzitter“ op de lippen. Maar dat zal zeker komen van het voor ons ongewoene. De vrouwen kunnen voortreffelijk in het openbaar spreken, althans die ik hoorde, zeer geknust, sober, parlementair, veel meer bij de zaak blijvend, dan in de luiselijke improvisaties, waaraan wij meer gewoond zijn.

De sluiting van het Congres zal onvergetelijk blijven voor allen, die het voorrecht hadden, er bij te zijn woordig te zijn. Een dergelijk oogenblik als op kerkelek gebied, in den Haag doorleefd is, toen de voorzitters der beide Synoden, de handen in elkaar legden, gemeten we ook op maatschappelijk gebied, toen Da. Pierson, na een aangrijpende wdsprekende toespraak, zijn hand in die van Dr. Kuyper legde, en Dr. Kuyper, met bewegen stem, de deur van zijn hart even op een kiertje zette, en zien liet, wat daar menigmaal in omring. God geve, dat dit een schoon begin zij van meerdere verbodering onder de belijders der Heeren, op maatschappelijk gebied, dat vastouwen en verduchtmaking, met en meer moge wijken voor „Broedertrouw“ en het: proletariats, verenigt u, van de mannen der revolutie, ook voor de Christe-lijke mannen, een spoorslag zij tot nauwere aanen-sluiting. Mannen als Dr. van Giebel Gildemeester, Dr. Ulfers, Dr. Schrieke, Baron Mackay, Baron van Dedem, Jhr. Belaeers van Blokland, Havelaar, en zoo veel anderen meer, hebben hun hart getoond aan het volk, dat hem lief heeft en eert, omdat zij hun Holland eeren, ook op het hoogste gebied van het volkleven.

Op dit laatste valle de nadruk. Het Congres heeft al het schoon der ver-zoening getoond. Al het aantrekkelijke van de rijke eenheid die ook dan nog zoo ruimschoots overblijft, als elke groep zuiver en onverbloemd haar eigen overtuiging afrondt, uitsprekt en er naar handelt.

De classie afgevaardigden der laatstelijk gehouden voorloopige Synode brachten nu hun rapport uit, waartuit onder meer bleek, dat bepaald was 2 maal 's jaars in elke kerk collecte voor noodlijdende kerken te houden, en dat of een der collecten geheel, of van beide collecten elk de helft voor noodlijdende kerken buiten de classe moest afgedragen worden. Alsook, dat zeer aangedragen werd op het geregeld houden der collecten voor de proceskosten.

Voorts, dat het zeer wenschelijk was, dat ook diakonen, met adviseerende stem, wat meer ter bijwoning der classieale vergaderingen werden afgevaardigd.

De consulenten, voor de eerstvolgende drie maanden werden zoo geregeld, dat alnu Baarn de vacaturen heeft te vervullen te Vreeland, Loenen en Nichtevecht; Zeist, te de Bildt en Maartenadijk; Runschoten, te Tienhoven en Westbroek; Amersfoort, te N.-Loosdrecht en Soest.

Eene door de kerk van Tienhoven aange-boden acte van Emeritaat, ten behoeve van De. K. G. M. Westerbaak van Eerten, werd voor gezien geteekend. Verder werd met en voor die kerk het noodige behandeld, in zake het aan dien lijddenden Dienaar des Woords te verstrekken pensioen.

De cl. dep. voor noodl. kerken namen de daarvoor gecollecteerde gelden in ontvangst; terwijl de Quator de verschuldigde vacaturpenningen inasmeele en aan de daarop recht-hebbenden uitkeerde.

De deputaten voor de gewone zaken Dr. G. van Gooer en D. L. Adriaanse werden gecontinueerd, gelijk ook die voor de noodl. kerken Da. Bouman en H. C. E. Staverman; terwijl aan de eerstgenoemden tevens de bevoegdheid werd gegeven de classieale vergaderingen

Vetwegenwoordigd waren 15 kerken door 4 dienaeren en 23 ouderlingen, terwijl 4 broeders diakonen de vergadering als adviseerende leden bijwoonden.

De heer van Schaik hield eene korte predikatie over Jer. 50:6.

Het rapport der afgevaardigden naar de laatstgehoudene voorl. Synode bepaalde zich, op verlangen der vergadering tot toelichting van het besluit in zake de Heereening, de mededeeling van eenige besluiten die onmid-delijke uitvoering door de classis eischen en het beantwoorden van eenige vragen.

De heer P. de Groot van Zwijndrecht werd als ocfenaar toegelaten.

Aan een tweetal broeders uit Ridderkerk werd advies gegeven in zake de vrijmaking hunner kerk.

Eene aangename verrassing was voor de vergadering de komst van een drietal afge-vaardigden door Chr. Ger. classis Dordrecht, om de zustergroete hunner classis over te brengen, hare blijdschap over de aanvankelijk geslaagde Vereeniging uit te spreken en in overleg te treden over combinatie van de Chr. Gerf. gemeente en de Nederl. Gerf. kerk te Strijen.

Na eene hartelijke toespraak van dan praeses toefden de broeders nog eenige oogenblikken in ons midden.

In zake de begeerde samenwerking te Strijen, oordeelde de classis dat het niet geraden was eenig voorloopig verband tussehen beide groepen te leggen, maar men zich te bepalen had tot het houden van gemeenschappelijke gods-dienstoefeningen, en zoo mogelijk tot het gezamenlijk vieren van des Heeren H. Avond-maal.

Twee broeders werden gedeputeerd om dit advies bekend te maken aan de Chr. Gerf. classis.

De regeling van het uitkeeren der vacaturpenningen, in overeenstemming met het des-betreffend besluit der Synode te 's Hage, wordt aan twee dienaars opgedragen.

Bij het onderzoek naar art. 41 D. K. werd aan sommige kerken advies verstrekt.

Een voorstel om vacanten kerken die na-lagig zijn in 't beroepingswerk, voortaan des Zondags geen hulp meer te verleenen voor den dienst des Woords, werd niet aangenomen.

Door twee deputaten der classis zal getracht worden eene combinatie voor de kerken te Giessen-Oud- en Giessen Nieuw-kerk voor te bereiden.

Tot deputaat voor hulpbehoevende kerken buiten de classis werd benoemd Da. Sleswijk Visser.

Als kerkvisitatoren werden voor '92 aange-vozen Da. Sleswijk Visser en br. van Ostende.

De eerstvolgende classieale vergadering wordt bepaald op den 1sten Donderdag in Februari te Dordt.

Hare saamroeping wordt opgedragen aan de kerk Nieuw-Lekkerland.

De korte predikatie zal alsdan gehouden worden door Da. Sleswijk Visser.

Na censuur en 't lezen der korte Notulen, wordt de vergadering met dankzegging gesloten door Da. Knoll.

K. FERNHOUT, scriba.

Vergadering der Classis Amersfoort op 18 Nov. 1891.

Vetwegenwoordigd waren 13 kerken met 26 keur- en 2 adviseerende stemmen.

Da. L. Adriaanse opende de vergadering met gebed en het lezen van Psalm 7.

De geloofsbeloften werden in orde bevonden.

Tot Praeses werd Dr. G. van Gooer en tot Assessor Dr. H. H. Kuyper verkozen.

Door afwezigheid van den voor een jaar gekozen scriba werd als fungerend scriba voor deze vergadering, oud. H. C. E. Staverman aangewezen.

De notulen der vorige vergadering werden gelezen en goedgekeurd.

Een broeder uit een der kerken werd voor oefenaar onderzocht, doch kon vooralsnog niet worden toegelaten. Hem werd geraden nog een jaar te studeeren; terwijl 2 leeraars, op verzoek, zich bereid betoonden hem bij zijne studien te steunen.

Nu volgde de omvraag naar Art. 41 D. K. De kerk van Tienhoven bracht ter kennis der classis, dat zij besloten heeft weder een leeraar te beroepen.

De kerken van de Bildt en Maartensdijk wenschten opheffing der tussehen haar gesloten acte van combinatie, wegens verschillende moeilijkheden aan de uitvoering daarvan verbonden.

De classe — alles gehoord — keurt zulks goed.

De kerken van Vreeland en Loenen wenschten zich te combineeren, in zake het beroepen van één leeraar voor beide kerken.

Eene door haar opgestelde concept-acte werd goedgekeurd onder beding, dat er nog in werde opgenomen, dat beide kerken recht hebben op evenveel predikbeurten, en onder gehoudenheid, dat zij binnen 14 dagen een afschrift dezer acte aan het adres van de kerk te Amersfoort zenden.

De classieale afgevaardigden der laatstelijk gehouden voorloopige Synode brachten nu hun rapport uit, waartuit onder meer bleek, dat bepaald was 2 maal 's jaars in elke kerk collecte voor noodlijdende kerken te houden, en dat of een der collecten geheel, of van beide collecten elk de helft voor noodlijdende kerken buiten de classe moest afgedragen worden. Alsook, dat zeer aangedragen werd op het geregeld houden der collecten voor de proceskosten.

Voorts, dat het zeer wenschelijk was, dat ook diakonen, met adviseerende stem, wat meer ter bijwoning der classieale vergaderingen werden afgevaardigd.

De consulenten, voor de eerstvolgende drie maanden werden zoo geregeld, dat alnu Baarn de vacaturen heeft te vervullen te Vreeland, Loenen en Nichtevecht; Zeist, te de Bildt en Maartenadijk; Runschoten, te Tienhoven en Westbroek; Amersfoort, te N.-Loosdrecht en Soest.

Eene door de kerk van Tienhoven aange-boden acte van Emeritaat, ten behoeve van De. K. G. M. Westerbaak van Eerten, werd voor gezien geteekend. Verder werd met en voor die kerk het noodige behandeld, in zake het aan dien lijddenden Dienaar des Woords te verstrekken pensioen.

De cl. dep. voor noodl. kerken namen de daarvoor gecollecteerde gelden in ontvangst; terwijl de Quator de verschuldigde vacaturpenningen inasmeele en aan de daarop recht-hebbenden uitkeerde.

te verzetten, wanneer daarvoor wettige redenen bestonden, en daarmede alsdan de kerken in kennis te stellen.

Als datum voor de volgende classis werd Woensdag 10 Febr. 1892 en als roepende kerk de Bildt aangewezen.

H. C. E. STAVERMAN, fung. scriba.

Zending.

HET ARBEIDSVELD.

III.

Het is kwalijk te loochenen dat spijt allen vooruitgang in het werk der Zending, het heidendom en de valsche godsdiensten nog een macht vormen, die zelfs, gelijk we herhaalde-lijk aanwezen, in den laatsten tijd onder den invloed der beschaving geduchter wordt. De „blinde“ heidenden worden wel „ziende“, maar in gansch anderen zin dan de kerk van Christus dit wenscht.

Wie op de kracht en de ontwikkeling des Christendoms let, de torens van Zion telt, zal er licht toe kunnen komen met een opgeheven hoofd en bemoeidigd hart aan 't werk te gaan, predikers uit te zenden. Maar vraag bijna allen die het deden: zij zullen u zeggen, dat de hinderpalen ontzaglijk zijn.

De verspreiders die uitgezonden worden keeren al te vaak weer, en verhalen dat „de steden onommuurd en zeer groot zijn en zij kinderen Enaks gezien hebben.“ Wie Israels God niet tot steun heeft kan niet optrekken!

Een blik op de Zendingkaart zegt al aan-stonds alles. We vinden

1. Het *Buddhisme* en de stelsels die er mee in verband staan, waarover we reeds meer spraken. Althans saam beheerscht het een derde (het zegt iets) van het menschelek geslacht in Oost en Zuid-Oost Azië, Thibet, China, Japan, Siam en Birmah, d. w. z. 500,000,000 zielen, terwijl het reeds in het Westen aanhan-gers zoekt en vindt.

2. Het *Hindoeïsme* in Hindostan met bijna 200 miljoen aanhangers.

3. Het *Mahomedanisme* dat zich van Indië westwaarts uitbreidt over Azië en Noord-Afrika Oostwaarts over N.-Indië, steeds nieuwe ver-overingen maakt en weinig of niets verliest. Ook dit omvat 200 miljoen zielen.

4. Hebben we het vervallen of wel bedorven Christendom, het Jodendom en verschil-ende secten die de geesten beheerschen als b. v. het Mormonisme. Ook het aantal hunner belijders, gelijk hun macht en Zendingarbeid, is een gewichtige factor. Ieder weet het. Wel vallen zij niet onder hetgeen we gewoonlijk als voorwerp der „Uitwendige Zending“ aanduiden — Joden en Mormonen b. v. echter wel — maar voor hem die den Christus naar de Schrif-ten beïjdt, is het duidelijk dat b. v. de Griekse kerk zich in een richting beweegt die telkens vijandig blijkt aan de waarheid, gelijk Gods Woord die openbaart, om van de onkunde enz. te zwijgen.

Gerekend zonder de Christenen en de Joden, die beide Goddelijke Openbaring bezitten, vinden wij bij de overige godsdiensten toch leerstelsels en bepaalde vormen, gegrond op zoogenaamd gewijde geschriften. De veda's, de Koran zijn hun wat ons de H. Schrift is. Zij hebben hun scholen, een priesterschap, in één woord min of meer geordende toestanden op godsdienstig gebied. Zelfs ontbreekt het niet aan godgeleerden, schriftgeleerden en wijsgeeren.

Doch nu vinden we buiten dezen allen nog een machtig heil, bijna 200 miljoen, van ruwe, gansch onwetende heidenden. We wijzen slechts op West- en Midden-Afrika, de eilanden der Zuidzee, de oorspronkelijke stammen van Azië en Amerika enz. Deze allen hebben geen ge-wijde oorkonden, geen geschreven taal, geen stelsel van godsdienst; slechts vage begrippen en ruwe vormen van eredienst.

Feitelijk is dus de toestand zoo, dat twee derden van de bewoners der aarde nog leven in volkomen onwetendheid aangaande den dienst des Heeren, en grootdeels de ge-legenheid nog missen die te verkrijgen; dat voorts een deel derzullen meer en meer vijandig tegenover het Christendom komt te staan en het zelfs aanvalt.

We bedoelen op het oogenblik niet hiervan de oorzaken op te sporen. We merken alleen aan, dat de geschiedenis der Zending in meer dan één opzicht raadselen biedt, dusver onop-loosbaar. Is er een raadsel in de geschiedenis grooter dan dat van het Mahomedanisme, wat oorsprong, uitbreiding en levenskracht betref-t? Wie verklaart waartoe deze reuzenmacht der dwaling, eens de helft der toenmalige Christen-heid als een stroom overdeeken mocht en nog altijd als een muur tegenover alles staat wat poogt de oude veste te heroveren, de afge-vallenen te herwinnen? Zeker, er zijn oorzaken aan te geven, maar de ten volle bevredigende oplossing missen we nog.

We lazen dezer dagen wat een Engelsch officier uit authentieke bronnen meedeelt over Soedan de „saecuriale provincie“ ten zuiden van Egypte. Daaruit blijkt, hoe in dit uit-gebreid gebied reeds geregelde toestanden waren gevestigd, oordeerschte de slavenhandel uit had, in 't kort, de weg bereid werd tot het betere. Plotseling staat de Mahdi op, een dweepziek wellustig maar fier, welsprekend, krachtig Mohamedaan. Hij weet zindenden voor zich te winnen en predikt den kruistocht tegen de overheerschers, de Egyptische regering, als afvalligen van 't ware geloof. De Egyptische en Britsche troepen verlaat hij; een man als de edele Gordon valt door verraad. De Mahdi zegelvert en blijkt weldra een despot en dwingeland. Hij wordt door verrijf omge-bracht, doch zijn opvolger voert thans met ijzeren hand de teugels van 't bewind. De slavenhandel bloeit weer; het land zinkt in barbaarscheid terug, voor lange jaren misshien.

Wie verklaart dergelijke raadselen? Doch hoevel onoplosbaars en raadselachtigs zich op het Zendingveld voordoe, duidelijk is dat een vruchtbare arbeid met de verschil-ende toestanden pas vermeld heeft te rekenen, en ook dat bij veel dat ontmoetigt er ook verblijdende teekenen en verschijnselen zijn.

Eerst echter een opmerking. Tegen de dwaling dat het woord „zendeling“ een algemeen begrip zou omvatten, dient ge-waakt. Wij b. v. die predikers naar Indië zenden, behoeven geheel andere — niet wat de boodschap, maar de personen en hun hoedan-igheden betreft — dan die voor Hindostan passen. Want het Brahmanisme is iets geheel anders, heeft niets gemeen met het heidendom b. v. der Djakkers. Wederom zijn voor onze Oost weer zeer verschillende mannen noodig, al naar gij hen zendt, tot de heidenden van Java, de veelgodendienaars van Sumatra of elders. Dat ligt aan het groot verschil der godsdiensten, die wij met een woord „heidendom“ noemen; aan de geheel eigenaardige rei-

die het Mahomedanisme vervult, aan den graad der ontwikkeling die een volk, meest tenge-volge van den godsdienst dien het beïjdt, be-reikt heeft.

Zeer terecht werd in het Zendingcongres, vóór twee jaar hier gehouden, gewezen op de noodzakelijkheid der goede opleiding tot zen-deling, op het zeer vele dat hem noodig is. 't Wordt, naar ons voorkomt, al te veel ver-geten. Althans ons is het soms zeer onbegrij-pelijk hoe iemand in een paar jaar „klaar“ kan wezen. Er is nog meer noodig dan dat „de liefte Christ“ dringt! al gaat dat vóór alles.

Er is noodig een kennis, soms grooter dan bij den leeraar in Christenlanden wordt geëischt. En wij althans die in Indië den strijd hebben tegen een georganiseerde macht, met priesters, geleerden, boeken eredienst en met politiek-godsdienstig karakter, wij behoeven althans voor een deel mannen zoo wel toegerust als er ooit uitgingen. Hier is het betere nooit de vijand van het goede.

HOOGENBIJK.

Buitenland.

Duitsland. Treurige statistieke cijfers. Uit de derde Algemeene Synode. Plannen tot doordrijving van de Unie. Eene Evangelische Rijks-synode?

Enige tijd geleden werd door „de Her-vorming een juichtoon aangeheven, omdat uit de statistiek bleek dat in Engeland de mis-drijven afnemen, welk lichtpunt in één adem genoemd werd met het optreden van het tegenwoordige liberale ministerie in ons land! Als men echter den blik slaat op Duitschland dan is er alle reden om met bezorgheid de toekomst te gemoet te gaan en het is dunkt ons zonneklaar, dat men in Nederland veel-meer afdrijft op de strooming der geesten die bij onze naburen openbaar wordt, dan dat we mee gevoerd worden op die in de veeneigende koninkrijken van Groot-Britannie. 't Is waar, ook in Engeland laat zich de invloed „der moderne gedachte“ krachtig gevoelen; Duitse onderwijzers der schrift vinden daar ook maar al te veel volgingen niet alleen in de Staatskerk maar ook in de vrije kerken; doch de invloed der Duitse ontkennende critiek heeft nog te kort geduurd om zich nu reeds in het volksleven te doen gevoelen. In het vaderland van de Strausszen en de Baur's wordt het echter openbaar, waar een volk toe komt dat door de geleerden stelselmatig van Gods Woord wordt afgebracht. Dit blijkt ten duidelijkste uit de statistiek der misdaden over het jaar 1890. Waren de cijfers der statistiek over het jaar 1889 reeds zeer ongunstig, die over het vorige jaar zijn nog treuriger. In 1890 werden 381,441 personen veroordeeld wegens overtreding der Rijkswet, dat is 3.2 pCt. meer dan in 1889. In vergelijking met 1885 is het aantal veroordeelden met 10 pCt. toe-gewomen, terwijl de bevolking slechts met 3/2 pCt. vermeerderde. Het meest onrubarend is de toename van de vergripen tegen de eer-baarheid. En nog meer bedroevend is het feit dat de overheid steeds meer zijn sterke arm moest laten gevoelen aan jongelieden. Niet minder dan 40,965 personen van 17-18 jaren werden in 1890 veroordeeld, dat is 10 pCt. meer dan in '89 en 30 pCt. meer dan in '85. Meer dan 23 pCt. aan de afschuwelijkste vergripen tegen de eerbaarheid, werden begaan door opgeschoten jongens; terwijl knapen die zich aan groote diefstallen schuldig maakten 36 pCt. vormen van het geheele getal veroordeelden wegens inbraak enz.

Dit zijn treurige cijfers. Zouden zij de oog-en openen van hen die er nog altijd van droomen dat men zich bevindt op de baan van vooruit-gang en ontwikkeling. In Duitschland was en is het woord „Bildung“ in veler mond, als het volk maar „gebildet“ werd, zou alles wel beter worden.